

18-дәріс

ҚАЗАҚСТАННЫҢ
АШЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ МЕНШІК ҚҰҚЫҒЫ, 3-БӨЛІМ

Құпиялылықты бұзу және қорғаныс

Кітап: Интеллектуалдық меншік құқығы, 3-бөлім

Дәріс: Құпиялылықты бұзу және қорғаныс

Дәріс авторы: Айгерім Құсайынқызы

Құпиялылықтың бұзылғаны туралы көрсетілуі керек үшінші және соңғы фактор - бұл құпиялылық міндеттемесінің бұзылғандығы.

Жалпы алғанда, сенім міндеттілігі құпия ақпаратты пайдалануға және ашуға тыйым салады. Бұл қисынды түрде ақпарат алу сенімділікті бұзу мүмкін емес дегенді білдіретін болады (ақпарат алынғанға дейін ешбір міндеттеме туындамаған жағдайларда), апелляциялық сот іс жүзінде ақпаратты қасақана алуды ұстанады. екеуі де сенім міндеттемесін туғызады және осы міндеттемені бұзуды қосады.

Іс-қимыл ақпаратты пайдалануға немесе ашуға қатысты болуы мүмкін, іс жүзінде жеке тұлғаға жүктелетін міндеттемелер көлемі әрқашан істің фактілеріне байланысты болады. Кейбір жағдайларда міндеттеме құпия ақпаратты ешқандай жағдайда пайдаланбау немесе жарияламауды көздей алады. Басқа жағдайларда, сенімді тұлға ақпаратты шектеулі мақсаттарда немесе белгілі бір уақыт аралығында ғана қолдана алады. Оның маңыздылығына қарамастан, міндеттің көлемі қалай анықталады деген сұраққа аз көңіл бөлінген.

Міндеттеме келісімшартта немесе меншікті капиталдағы жедел міндеттеме нәтижесінде туындаған жағдайда ең қарапайым жағдай болуы мүмкін. Мұндай жағдайларда міндеттеме көлемі тиісті ережелерді қалай түсіндіруге байланысты болады. Міндеттеме келісім-шартта көрсетілген немесе үлестік қатысу жүктелген кезде міндеттемелердің көлемін анықтау міндеті қиындайды. Болжам бойынша, мұндай жағдайларда міндеттемелердің мәні жағдайдағы саналы адамның пікіріне байланысты болады.

Міндеттеме көлемі анықталғаннан кейін, міндеттеменің бұзылған-бұзылмағандығын қарастыруға болады. Бұл ең алдымен нақты сұрақ. Мұны толығырақ қарастырмас бұрын үш нәрсені атап өткен жөн.

Іс-қимыл жасау, конфессияны бұзу зиян келтіруі мүмкін бе, жоқ па деген пікірлер аз болғанмен, зиянды тек мемлекеттік құпияға қатысты көрсету керек сияқты.

Айыпталушыға қол жетімді ең маңызды қорғаныс - бұл қоғамдық мүдделерді қорғау. Бұл айыпталушыларға жария ету қоғамдық мүддеге негізделетінін анықтай алатын болса, бұзушылық үшін жауапкершіліктен құтылу мүмкіндігін береді. Лорд Филлипс айтқандай, «келісім-шартта жоқ па, жоқ па, құпиялылық құқығы абсолютті емес.

Мемлекеттік құпияның құрамдас бөлігі - қызметтік құпия. Ондай құпия түріне жария болуы мен жоғалуы Қазақстанның ұлттық мүддесіне, органдары мен ұйымдарының мүддесіне залал келтіретін не залал келтіруі ықтимал мәліметтер жатады. Мемлекеттік құпияға жататын мәліметтер және олар сақталатын құралдар мемлекет меншігі болып табылады. Жария болу салдарынан келтірілуі ықтимал зиян деңгейі қаншалықты болса, мәлімет те соншалықты деңгейде құпияланады. Мемлекеттік құпия саналатын мәліметтер құпиялық деңгейіне қарай аса маңызды, өте құпия, құпия болып бөлінеді. Оларды құпия күйде сақтау мерзімі қаулыда көрсетіледі. Мәліметті құпияға жатқызу тәртібі мен оларды қоршау шаралары арнайы бағдарлама, ереже арқылы жүзеге асырылады. Қазақстанда мемлекеттік құпияға қатысты қылмыстық жауапкершілік ҚР Қылмыстық Кодексінің 165, 166, 172, 173 баптарында белгіленген.

Егер жауапкер талап қоюшының ақпаратты пайдалануға келіскенін немесе оған рұқсат бергенін көрсете алса, олар оны бұздан босатылады. Ақпаратты пайдалануға немесе ашуға келісім жедел лицензия немесе жауапкершіліктен босату арқылы туындауы мүмкін. Экспресс-лицензия технологиялық немесе лицензиялық келісім-шартта сипатталуы мүмкін.

Айыпталушыға қол жетімді ең маңызды қорғаныс - бұл қоғамдық мүдделерді қорғау. Бұл айыпталушыларға жария ету қоғамдық мүддеге негізделетінін анықтай алатын болса, бұзушылық үшін жауапкершіліктен құтылу мүмкіндігін береді. Лорд Филлипс айтқандай, «келісім-шартта жоқ па, жоқ па, құпиялылық құқығы абсолютті емес. Құқық құпия ақпараттың жария етілуіне қоғам мүддесіне қай жерде болса да жол беруі керек.

Осыны айта отырып, соттар бұрын-соңды қоғамның мүддесі үшін құпия ақпаратты ашуға рұқсат беруге дайын болған, мұнда ол адамның өзі туралы жасаған жалған бейнені түзетуге қызмет етеді. Лордтар палатасы қоғам қайраткерінің жеке өмірі туралы жалған мәлімдемелер жасайтын Кэмпбеллге қарсы анықталған кезде, баспасөзде әдетте жазбаны түзетуге құқығы бар, әсіресе жария болудан гөрі көпшілік назарын аударған.

Құпияны ашу заңға қайшы мінез-құлықты немесе заңсыз қылықты көрсетпесе де, қоғам мүддесіне жауап береді деп негізделуі мүмкін, мысалы, құпияның жариялануы денсаулықты немесе қауіпсіздікті қорғайды. алкоголь өлшегіш машинаның ақаулы екенін көрсеткен ішкі ішкі құжаттардың жариялануы заңды.

Құпияны ашуға рұқсат етілгенін анықтауда маңызды рөл атқаратын тағы бір фактор - бұл міндеттеме түрі. Соттар кейбір міндеттемелерді басқаларына қарағанда абсолютті деп санайтын көрінеді. Мысалы,

Кітап: Интеллектуалдық меншік құқығы, 3-бөлім

Дәріс: Құпиялылықты бұзу және қорғаныс

Дәріс авторы: Айгерім Құсайынқызы

діни қызметкердің немесе дәрігердің жария етуі қоғам мүддесінде сирек ақталуы мүмкін.

Қоғамдық мүдделер қорғалуы кез-келген жағдайды қозғайды, себебі сенім бұзуға «себеп немесе себептер» бар, сот ақпараттың шынымен заңсыз екендігі туралы мәселені қарауға шектелмейді. Оның орнына, сот сенім білдірушінің қоғамдық мүддеге қатысты тексеру қажет деп санайтын негіздерге сенген-сенбейтінін де ескере алады.

Құпияны ашудың негізділігіне әсер ететін тағы бір фактор - ақпарат ашылатын тарап. Ақпаратты бір органға беру заңды болуы мүмкін, бірақ басқасына емес. Мысалы, егер ол жауапты органға жария етілсе, ол ақталуы мүмкін, ал егер ол газет арқылы көпшілікке жария етілсе, оны негіздеу мүмкіндігі аз.

Құпияны ашу қоғамдық мүддеге сәйкес келетіндігін анықтау кезінде сотқа бірқатар басқа факторлар әсер етуі мүмкін. Мысалы, Франномедте сот ақпараттың қалай алынғанын ескерді.

Әдетте, қоғамдық мүдделерді қорғау бір қоғамдық мүддені басқасына қарсы тепе-теңдік ретінде сипатталады. Ол жеке мүддеге қарсы мемлекеттік мүдделерді теңестіруді қамтуы мүмкін деген идея Эгделлде қабылданбады, онда тиісті жеке мүддені сенушінің мүддесі болған.

Құпиян бұзылған кезде жеңілдіктер беру туралы шешім қабылдауда соттар назарға алатын факторлардың бірі - Адам құқықтары жөніндегі Еуропалық конвенцияның (ЕСҚА) 10-бабында қарастырылған сөз бостандығы құқығы. Жеке сот ісін жүргізуге қатысушы тараптар арасында тікелей қолданылатын бұл құқық қоғамдық мүдделерді қорғауға тәуелсіз қолданылады.

Құпияны бұзудың жалпыға ортақ заңды мұрасы бар екені белгілі болады. Алайда, 2016 жылы Еуропалық Одақ сауда құпияларын қорғау туралы директива қабылдады. Директиваға мүше мемлекеттер 2018 жылдың 9 маусымына дейін орындауы керек. Бұл Ұлыбритания үкіметінің директиваны орындағанын білдіреді, ол тек заң шығарады. Директиваның ережелерін емес, рәсімдер мен құқықтарды қорғау тәсілдеріне қатысты.

Директивада қолданылған «тақырып мәні» анықтамасы шартты қамтиды, дәлірек айтсақ, «ақпараттарды заңды түрде басқаруды жүзеге асыратын тұлға жағдайларға байланысты ақылға қонымды қадамдарға ұшырады». Бұл сенім туралы заңға қарағанда анағұрлым қатал сынақ болып көрінеді, бұл адам ақпараттың құпия болуын қалайтындығы туралы сындарлы білімді талап етеді.

Одақта немесе ұлттық заңнамада мойындалған заңды мүдделерді қорғау үшін түпкілікті ерекшелік бар. Мұндай босатудан қандай мүдделер қамтылуы мүмкін екендігі белгісіз. Бұл заңмен талап етілетін қолдану сияқты емес (басқа жерде қарастырылған. Бәсекелестік пен инновацияны жылжыту заңды мүдде болуы мүмкін деген ұсыныс бар. Аталған директива мен Англия заңнамасының арасындағы айырмашылықтардың бар екендігіне қарамастан, үкімет жұмыспен қамту және адам құқықтары туралы ережелер бойынша барлық қажетті іс-әрекеттерге рұқсат етілгенін ұсынды. немесе қоғамдық мүдделерден қорғану. Бұл сотқа сенім шараларын бұзуды директиваға сәйкес модельдеу үшін қалдырады.